

María Elísabet Bragadóttir (Island)

Narozena 1993, vystudovala filozofii na Islandské univerzitě v Reykjavíku. Její debut, sbírka povídek *Herbergi í öðrum heimi* (Pokoj v jiném světě, 2020), z ní přes noc učinil vycházející spisovatelskou hvězdu Islandu. Ve své prvotině se zabývá každodenními tématy: touhou po blízkosti, přátelství, její literární hrdinové hledají vlastní místo ve světě. Ve svých příbězích však pracuje s fantastickými prvky, nebo mění stav vědomí jednajících postav. Zpochybňuje tak realitu a mezi slovy se dotýká neuchopitelných míst našeho nitra. V současnosti pracuje na svém prvním románu.

ukázku z knihy *Pokoj v jiném světě* přeložila Martina Kašparová

Self-made

Ležela jsem oblečená v prázdné vaně a už jsem usínala, když mi zazvonil telefon. Viděla jsem, že je to máma, a tak jsem váhala, jestli to zvednout, protože jsem nesnášela mluvit s ní po telefonu.

Jaký byl brunch? zeptala se máma, když jsem hovor přijala. Mluvila hrozně pomalu a rozvlekle.

Nemohla bych ti zavolat později? Zrovna uklízím.

No jo, ty jsi pořád tak stejně... řekla a odmlčela se.

Pořád tak stejně?

Nedokázala dokončit větu. Proto jsem telefonáty od ní nesnášela.

Mami? Pořád tak stejně co? Pracovitá? Mami! Zdálo se mi, že slyším, jak otáčí kohoutkem. Možná si napouštěla vanu. Máma byla ve všech mých vzpomínkách vždycky doma a taková zesláblá, nejspíš od chvíle, kdy umřel táta. Nebylo jí ještě ani padesát, ale žila životem mnohem starší ženy, životem, který mi připadal neuvěřitelně smutný a jednotvárný. Když jsem byla malá, panovala u nás doma stagnace a strnulost. Světlo nad vchodovými dveřmi nefungovalo celé roky, protože se máma nikdy nedokopala k tomu vyměnit žárovku. Vlastně jsem ji nikdy neviděla dělat nic praktického. Nikdy se nerozhodla vymalovat, nikdy nešla pověsit nové obrazy nebo něco vyměnit. Dokonce i aloe vera, přestárlá obluda v květináči, byla v koupelně, co si pamatuju. Doma nedocházelo k žádným změnám, pokud jsem je nepodnikla já. Čím jsem byla starší, tím zřetelnější a beznadějnější mi tahle její pasivita připadala a tím tvrdohlavěji jsem do toho odmítala zasahovat.

Když jsem se od mámy odstěhovala, dost ji to sebralo. Zdálo se mi, že kvůli tomu stárne ještě rychleji. Přestala vařit a jedla jen hotová jídla ohřívaná v mikrovlnce. Zaplatila jsem jí Netflix a od té doby trávil večery zíráním na televizi. Neuvěřitelně mě to rozčilovalo, na druhou stranu jsem ji i litovala. Každopádně si myslím, že jsem na mámu nebyla protivnější víc než jakákoli jiná holka po třicítce. Jenom tak středně. Když si kamarádky stěžovaly na své rodiče, přidala jsem svou trošku do mlýna, ale dávala jsem si pozor, abych nebyla ta, kdo má nejhorší mámu. Třeba jsem pobaveně řekla něco jako: To snad není možný, sledujte. Máma je

fakt miláček, a ukázala jsem jim, kolikrát mi volala, protože volala hrozně často. Tvářila jsem se, že to беру s humorem a jsem za ty hovory ráda. Tvářila jsem se, že je to jen projev máminy péče, ale nikdy jsem nenaznačila, že by na našem vztahu bylo něco divného, i když mi to tak připadalo. Volala mi tak desetkrát za den. Jakmile displej mobilu ožil a rozsvítilo se na něm její jméno, chtělo se mi nejdnou vyskočit z nejbližšího okna, ale kamarádkám jsem se s těmihle pocity nesvěřila. Považovala jsem to totiž za projev slabosti a bála jsem se, že by špatný vztah s mámou mohl podkopat to, jak působím na ostatní. Stejně tak jsem si opakovala, že je známkou vyzrálosti, když dokážu brát mámu takovou, jaká je. Kromě toho jsem si od ní chtěla vytvořit určitý odstup. Byly jsme dva dospělí jedinci, ne nerozdělitelná jednotka.

Označovat mámu za „miláčka“ v přítomnosti ostatních byl tím pádem můj pokus zbavit se pout dětství – občas se mi zdálo, že máma nechce, abych se z nich osvobodila. Když jsem vyrůstala, neustále se o mě bála. V jejích představách jsem byla často jen krůček od ohrožení života a s mým bezpečím nebylo radno si zahrávat. Zašlo to až tak daleko, že zavolala do školy, aby mě omluvila, když jsem si jen trochu postěžovala na růstové bolesti. Když se mi nechtělo cvičit na klavír, pohladila mě po tváři a bez reptání mi dovolila, ať s chozením na hodiny přestanu. Vychovávala mě v láskyplné nekázní. Chtěla se postarat o to, abych si nemusela procházet děsivými, temnými údolími, tím pádem jsem ale ani nemusela zdolávat žádné horské vrcholky. Její přehnaná ochrana byla ve skutečnosti jakýmsi zvráceným zanedbáváním.

I když jsem při rozhovoru s Finnbogim ohledně vztahu s mámou nezašla do takových podrobností, přiznala jsem mu řadu věcí, které bych se neodvážila zmínit před nikým jiným, ani kdyby mě mučili. Chodili jsme spolu jen krátce, když jsem mu řekla, že máma je tak trochu chudák. Taky jsem naznačila, že když jsem byla malá, neměla na mě moc vysoké nároky ani ode mě neočekávala nic velkého. Podle mě nebyla nikdy přísná ani sama na sebe a nikdy nebyla nijak zvlášť ctižádostivá. Víc jsem mu vysvětlovat nemusela. Stačilo to, aby pochopil, kam tím mířím, a složil mi poklonu. Prohlásil, že jsem self-made. Byl to jeden z prvních okamžiků, kdy jsem v prsou zaznamenala onu úžasnou vzdouvající se měkkost, byla jsem zamilovaná.

Máma se v telefonu zhluboka nadechla, jako by potřebovala nabrat sílu, aby větu dokončila. Naskočila mi husí kůže, lezlo mi to příšerně na nervy.

Mami, mami, je tu nějaký špatný signál, zavolám ti později, ahoj.

Počkej! záupněla máma. Cos pro ně nachystala?

Proč to chceš vědět teď? Nemůže to počkat? Je tady strašně moc práce, nechápeš? Hosti zrovna odešli. Mám plné ruce talířů, řekla jsem unaveně a odlepila boky ode dna vany. Z tvrdého podkladu mě začal bolet vyzáblý zadek, za poslední dobu jsem celkem zhubla. Na kachličkách na podlaze stála láhev šumivého vína, víc než z poloviny plná. Uvažovala jsem, jestli víno vydrží v ledničce, když do hrdla láhve nacpu zmuchlaný ubrousek. Nejspíš ano. Láhev je ale asi moc velká, než aby se vešla do dveří ledničky. Budu jí muset dopít, anebo zbytek vylít. Máma v telefonu mlčela.

Udělal jsem palačinky, řekla jsem nakonec. Ty, co zbyly, právě dávám do krabiček.

Palačinky? zeptala se máma užasle. A dělala jsi je na pánvi po babičce, nebo má Finnbogí taky nějakou pánev na palačinky?

Ne, mami, odpověděla jsem zdráhavě a vysvětlila jí, že na brunchi se obvykle podávají americké palačinky, ne islandské, a na takové potřebuje člověk jen obyčejnou pánev na smažení.

Za zavřenýma očima jsem si představila jídelní stůl a v duchu jsem na něj vyskládala zbytky jídla. Viděla jsem před sebou prázdný tác po palačinkách ulepený od sirupu, velkou mísu s obranými větvičkami hroznového vína, koupajícími se v troše vody na dně, půl pecnu chleba na opotřebovaném krájecím prkénku, konvici se zbytkem pomerančového džusu a misku se slizkými kousičky melounu. Byla to neveselá, nepřilíš lákavá představa, ale mně i tak připadala do jisté míry uklidňující.

Máma často vychvalovala mou fantazii při vaření, na druhou stranu ji dokázala ohromit i hrozně snadná jídla. Někdy mě to těšilo, ale zároveň mi to připomínalo, jak špatně se o sebe máma stará. Zdálo se mi, že se u ní nedostatek ctižádosti v kuchyni v průběhu let stupňuje, ale příliš velký význam nepřikládala ani mému stravování v dětství – pod pojmem koření jsem si představovala leda tak kečup a koktejlovou omáčku. Když se v pubertě přiblížilo období velkých změn, pochopila jsem, jak je jídlo u nás doma nudné. V páté třídě jsem byla jediná holka z ročníku, která nevěděla, co je to sushi. Jednou cestou na oběd o dlouhé přestávce jsem odhalila, jaké jsme s mámou křupanky. Hodně mých spolužaček si nosilo svačinu v elegantní taštičce namísto krabičky. Tehdy to bylo v módě. Já jsem si přinesla toustový chléb s máslem a se sýrem, rachtal mi ve staré plastové krabičce od zmrzliny. Nakoukla jsem do taštičky se svačinou k holce vedle mě.

Tys nikdy neochutnala nigiri? zeptala se veselým hláskem, když si všimla, jak jsem vykulila oči. Vlasy jí zářily a měla je hezky sepnuté po stranách širokými sponkami. V očích jí probleskovala světoobčanská inteligence a radost ze života.

Co je to nigiri?

Rýže s kusem lososa. To jste s mámou nikdy nebyly v restauraci?

Jistě to nemyslela zle, jenom byla zvědavá, ale později jsem slyšela, jak si o tom šuškejí ostatní holky. O tuhle hořkosladkou vzpomínku z dětství jsem se podělila s Finnbogim. Připadalo mi, že si mu můžu bez obalu postěžovat na všemožné drobnosti, aniž by to cokoli vypovídalo o mé povaze. S Finnbogim jsem měla poprvé pocit, že se na mě moje výchova neprojevuje a že ostatní vidí, že s mámou nesdílím pohled na svět ani na život. Uvědomila jsem si, že mámin mdlý a ustrašený postoj k životu mě nedefinuje. Finnbogi řekl, že se zamiloval do toho, jak jsem podnikavá. I já jsem se zamilovala do toho, jak je podnikavý. Oba jsme se zamilovali do podnikavosti. Zní to možná vzletně, ale díky té lásce se mohla projevit moje skutečná osobnost. S Finnbogim se mi podařilo stát se sama sebou a potvrdit si to, co jsem vždycky tušila: že jsem okouzlující, podnikavá a self made. Tak jsem vykročila do nového života.